

การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นายชัยรักษ์ จงวารวรรณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

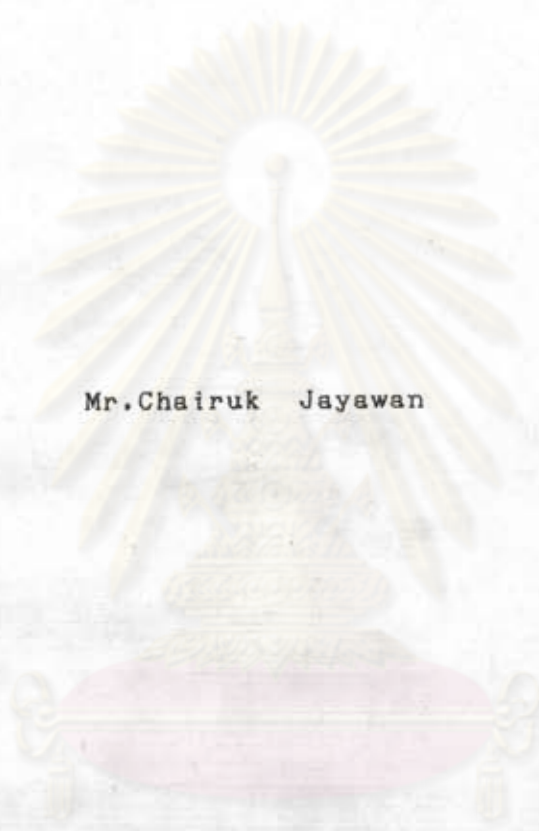
พ.ศ. 2534

ISBN 974-579-556-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017256 117336590

CHALLENGE AGAINST ELECTION

Mr. Chairuk Jayawan

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-579-556-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

โดย

นายชัยรัชต์ จยาวรรณ

ภาควิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

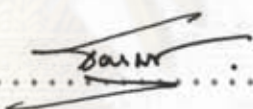
ศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม

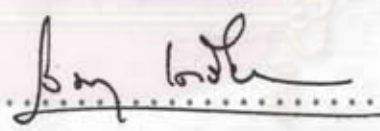
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คำรিত บุนนังนัท

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

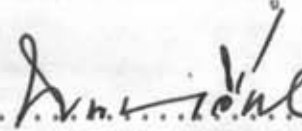
 ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

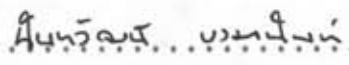
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุผานิต เกิดสมเกียรติ)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์คำริต บุนนังนัท)

 ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนม เอี่ยมประยูร)

 ..... กรรมการ .... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี รูปสุวรรณ) (อาจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรรมานันท์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อ วิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ชัยรักษ์ จยารวม : การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (CHALLENGE AGAINST ELECTION) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.วิษณุ เครืองาม, พศ.คำรึห์ บูรณะนนท์. 232 หน้า. ISBN 974-579-556-9.

การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นมาตรการที่ขอให้มีการยกเลิกเพิกถอนการเลือกตั้งที่มีการทุจริตคดโกง เพื่อรักษาไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ยุติธรรมของการเลือกตั้ง และแก้ไขสิ่งที่ไม่ถูกต้องให้กลายเป็นความถูกต้องชอบธรรม

หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 ยังไม่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถป้องกันและยกเลิกเพิกถอนการเลือกตั้งที่มีการทุจริตคดโกงได้อย่างมีประสิทธิภาพกล่าวคือ มีการจำกัดมูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้งไว้เฉพาะการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนบางมาตราเท่านั้น ส่วนการทุจริตคดโกงในการเลือกตั้งในกรณีอื่น ๆ ไม่ถือเป็นมูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้ง และยังได้จำกัดผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้งไว้เฉพาะ ผู้เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น และพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเท่านั้น นอกจากนี้ การกำหนดให้ศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการเลือกตั้ง และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ได้ก่อให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาวินิจฉัยคดีคัดค้านการเลือกตั้ง ซึ่งจำเป็นที่จะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว และยังได้ก่อให้เกิดความสับสนเกี่ยวกับแนวความคิด ทำให้การพิจารณาวินิจฉัยคดีไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ดังนั้น จึงควรกำหนดมาตรการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เหมาะสมกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่จำกัดมูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้งและไม่จำกัดผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง และควรเปลี่ยนองค์กรผู้ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีคัดค้านการเลือกตั้งรวมทั้งระเบียบวิธีพิจารณาให้มีความเหมาะสม

ภาควิชา .....นิติศาสตร์.....
สาขาวิชา .....นิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา .....2534.....

ลายมือชื่อนิสิต .....*ชัยรักษ์ จยารวม*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....*วิษณุ*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....*คำรึห์*.....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

CHAIRUK JAYAWAN : CHALLENGE AGAINST ELECTION. THESIS ADVISOR :
PROF. WISSANU KREA-NGAM, ASST. PROF. DAMRI PURANANANDA, J.S.D.
232 PP.

The challenge against the result of the election is a measure aiming at the abolition and the correction of the undue election.

It is apparent that rules and processes to challenge against the result of the election in the Election Act B.E. 2522 sections 78, 79 and 80 are not enough appropriate; that is it cannot protect and void a corrupt or illegal election. Some offences are not the grounds for bringing of a challenge. Furthermore, it limits the petitioner only for elector and the candidate in that specific constituency, including the party that presents its members as candidates in that constituency. Besides, to assign a court of justice for trial of an election challenge case and to bring about the Civil Procedure Code for trial by analogy, has caused a trial take longer time than it should be, which in fact is necessarily to fasten. It also confuses the opinion and distract the trial's resolution.

Therefore, it is necessary to amend the Election Act by permitting the bringing of a challenge against election without any limitation of the petitioner and the grounds for bringing such challenge. A suitable justice body should also be established with a suitable legal process for election challenge trial.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา .....นิติศาสตร์.....
สาขาวิชา .....นิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา .....2534.....

ลายมือชื่อนิสิต ..... *บัวรินทร์ อชากาเม* .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *3 ม* .....

ลายมือชื่อคณาจารย์ที่ปรึกษาอื่น ..... *กนก* .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนม เอี่ยมประยูร ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำช่วยเหลือมาตั้งแต่เริ่มแรกในการค้นคว้าและแปล เอกสารข้อมูลภาษาฝรั่งเศส พร้อมทั้งให้ข้อคิดและแนวทางในการเขียนรวมทั้งได้สละเวลามา เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณท่านรองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เครืองาม อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ คำวิทย์ บุรณะนนท์ อาจารย์ ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาในการเขียนและช่วยตรวจแก้ไขข้อผิดพลาด และเป็น กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพานิต เกิดสมเกียรติ ประธาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี รูปสุวรรณ และอาจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์ ที่ได้กรุณาช่วยชี้แนะและสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณท่านผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท นายประพัฒน์พงษ์ บำเพ็ญสิทธิ์ และ ท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัดตราด เรือตรี อนุวัตร อินทรเสน ที่ได้ให้ความเมตตาและสนับสนุน ช่วยเหลือเสมอมา ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการกองงานคณะกรรมการควบคุมการประกอบ- วิชาชีพวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม นายนิจ อู่ลำห์ และหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบกฎหมายวิชาชีพ นายสมศักดิ์ เอกเวชวิท ผู้บังคับบัญชาที่ได้สนับสนุนและให้โอกาสในการเขียนวิทยานิพนธ์เป็น อย่างดี

ขอขอบพระคุณคุณทองลีน ลัตยาพันธ์ คุณพรเมเล็ก เขื่อนอร่า คุณเด่นยา จยวารรณ คุณจิรศิลป์ จยวารรณ เพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยเหลือซึ่งไม่ลามารถจะกล่าว นามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้

คุณประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากจะมีปรากฏผู้เขียนขอมอบแด่จุฬาลงกรณ์- มหาวิทยาลัย และบิดามารดาอันเป็นที่เคารพรัก แต่หากมีข้อบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ประการใด แล้ว ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
สมมุติฐานของการวิจัย	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
วิธีการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2. มาตรการควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	10
มาตรการควบคุมการเลือกตั้งโดยทั่วไป	15
1. การกำหนดเขตเลือกตั้ง	16
2. วิธีการคิดคะแนนเสียงเลือกตั้ง	19
3. ปัญหาค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งอันเกี่ยวพันกับการซื้อเสียง..	24
4. การขยายฐานอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นอายุ 18 ปี	25

5.	การกำหนดภูมิลาเนาของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	25
6.	การเสนอให้มีการจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งซึ่งเป็นอิสระจากรัฐบาล และมีความเป็นกลางทางการเมือง	26
7.	ข้อเสนอเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน	26
8.	แนวความคิดในการแยกอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารออกจากกัน	27
	มาตรการพิเศษในทางกฎหมายเพื่อควบคุมการเลือกตั้ง	28
1.	การยื่นคำร้องกรณีไม่มีรายชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง	28
2.	การยื่นคำร้องกรณีไม่มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง	29
3.	การยื่นคำร้องกรณีบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งมีชื่อผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง	30
4.	มาตรการทางสภาที่สมาชิกควบคุมกันเอง	31
5.	การฟ้องคดีอาญาให้ลงโทษทางอาญาแก่ผู้ที่ทำผิดกฎหมาย ..	34
6.	การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง	43
7.	การคัดค้านการเลือกตั้ง	44
3.	มูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้ง	49
	พฤติกรรมการทุจริตคดโกงรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ	53
1.	การใช้อิทธิพลจากราชการ	53
2.	การใช้กลวิธีการพนัน	56
3.	การใช้กลวิธีทำลายคู่แข่งขั้น	57
3.1	การใช้วิธีการรุนแรง	57
3.2	การทำลายโปสเตอร์ ป้ายหาเสียง	57

3.3 การใส่ร้ายป้ายสี	57
4. การใช้สิทธิพลบังคับข่มขู่	58
5. การซื้อคะแนนเสียง	58
5.1 การซื้อคะแนนเสียงโดยตรง	59
5.1.1 การซื้อคะแนนเสียงจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	59
5.1.2 การซื้อคะแนนเสียงโดยผ่านหัวหน้าคะแนน ...	59
5.1.3 การซื้อคะแนนเสียงโดยการให้อามิสสินจ้าง และคำมั่นสัญญาต่าง ๆ	60
5.1.4 การซื้อบัตรประจำตัวประชาชน	60
5.2 การซื้อคะแนนเสียงโดยทางอ้อม	60
5.2.1 การจัดหา นำพา คนไปลงคะแนนเสียงใน วันเลือกตั้ง	60
5.2.2 การแจกสิ่งของและสร้าง สาธารณประโยชน์	61
5.2.3 การบริจาคเงินผ่านองค์กรหรือบุคคล	61
มูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้งนิจารณาตามพระราชบัญญัติการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522	71
1. มูลเหตุจากการกระทำของเจ้าหน้าที่	72
2. มูลเหตุจากการกระทำของผู้ถูกคัดค้าน	73
3. มูลเหตุจากการกระทำของผู้ใช้สิทธิ	75
4. มูลเหตุจากการกระทำของบุคคลอื่น	76
บทวิเคราะห์เกี่ยวกับมูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้ง	77

4.	ผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง	85
	แนวความคิดเกี่ยวกับผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้งตามกฎหมาย	
	เลือกตั้งไทย	85
	ผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้งพิจารณาตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง	
	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522	87
1.	ผู้เลือกตั้ง	87
1.1	ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง	
	นั้น	88
1.2	ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นที่ไม่ได้มาใช้	
	สิทธิ	88
1.3	ผู้ที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	
	พ.ศ.2522 ถือว่าสละสิทธิลงคะแนนตาม	
	มาตรา 59	89
1.4	ผู้ที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	
	พ.ศ.2522 ถือว่าจะใช้สิทธิในการลงคะแนนเลือกตั้ง	
	ในครั้งนั้นอีกไม่ได้ตาม มาตรา 61	89
1.5	ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งอื่น	89
1.6	กลุ่มหรือคณะบุคคลที่รวมตัวกันเพื่อสังเกตสอดส่องดูแล	
	การเลือกตั้ง	90
2.	ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	90
2.1	ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น	90
2.2	ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งอื่น	90
2.3	ผู้ที่ทุจริตในการเลือกตั้งด้วยกัน	90

3.	พรรคการเมือง	92
3.1	พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกสมัครเข้ารับเลือกตั้งใน เขตเลือกตั้งนั้น	92
3.2	พรรคการเมืองที่ไม่ได้ส่งสมาชิกสมัครเข้ารับเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งนั้น	92
4.	พนักงานอัยการ	93
	บทวิเคราะห์เกี่ยวกับผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง	96
5.	กระบวนการพิจารณาและผลของการคัดค้านการเลือกตั้ง	101
	กระบวนการพิจารณาคดีร้องคัดค้านการเลือกตั้งพิจารณาตาม พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 ...	103
1.	วิธียื่นคำคัดค้าน	103
2.	ระยะเวลาในการยื่นคำคัดค้าน	109
3.	วิธีพิจารณา	110
	ผลของการคัดค้านการเลือกตั้ง	116
1.	การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่	117
2.	การไม่สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือยกคำร้อง	122
2.1	กรณีศาลเห็นว่าแม้ว่าการเลือกตั้งจะมีได้เป็นไปโดย ชอบ แต่ไม่มีผลทำให้การเลือกตั้งแปรปรวนไปจึงไม่ สมควรให้มีการเลือกตั้งใหม่	123
2.2	กรณีคำร้องเคลือบคลุม	125
2.3	กรณีอื่น ๆ	131
	บทวิเคราะห์เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีคัดค้านการเลือกตั้ง ...	138

บทที่

หน้า

6.	องค์กรผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการเลือกตั้ง	149
	องค์กรผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภา	
	ผู้แทนราษฎรในประเทศต่าง ๆ	149
	1. รัฐสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัติ	149
	2. ศาลยุติธรรม	151
	3. องค์กรอื่น	152
	3.1 ศาลเลือกตั้ง	152
	3.2 คณะกรรมการพิเศษ	155
	3.3 ศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการรัฐธรรมนูญ	156
	องค์กรผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภา	
	ผู้แทนราษฎรในประเทศไทย	160
	1. วิวัฒนาการ	160
	2. การชี้ขาดในปัจจุบัน	163
	บทวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์กรผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการ	
	เลือกตั้ง	164
7.	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	172
	บรรณานุกรม	188
	ภาคผนวก	193
	ประวัติผู้เขียน	233

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	เปรียบเทียบคดีตามกฎหมายเลือกตั้ง	47
---	--	----

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 ภาพแสดงปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 13

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย